

سیر مطالعاتی آثار

استاد شهید مرتضی مطهری رحمۃ اللہ علیہ

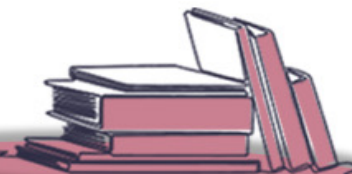
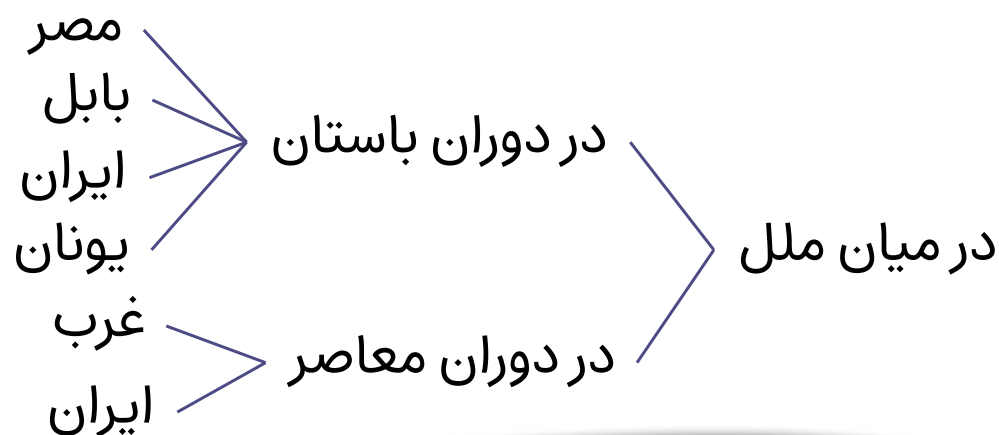
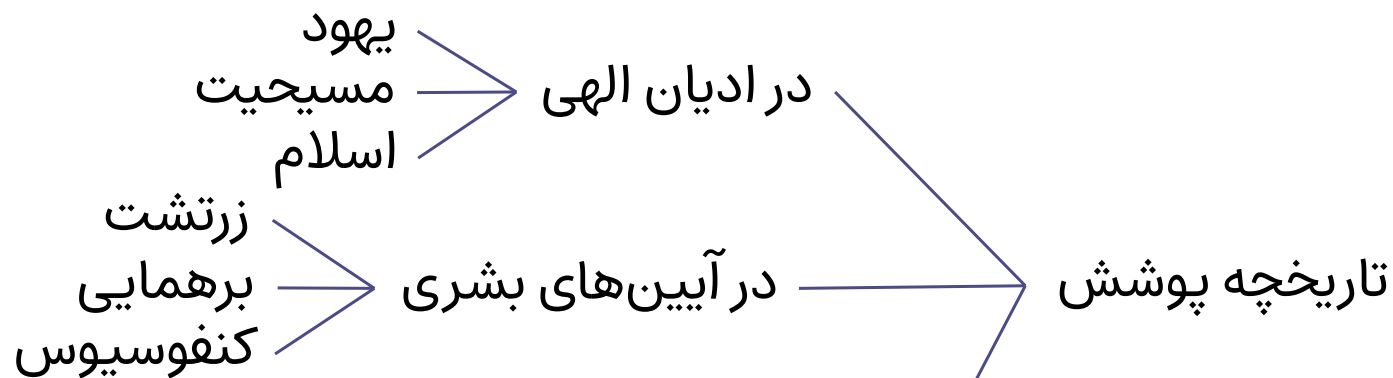
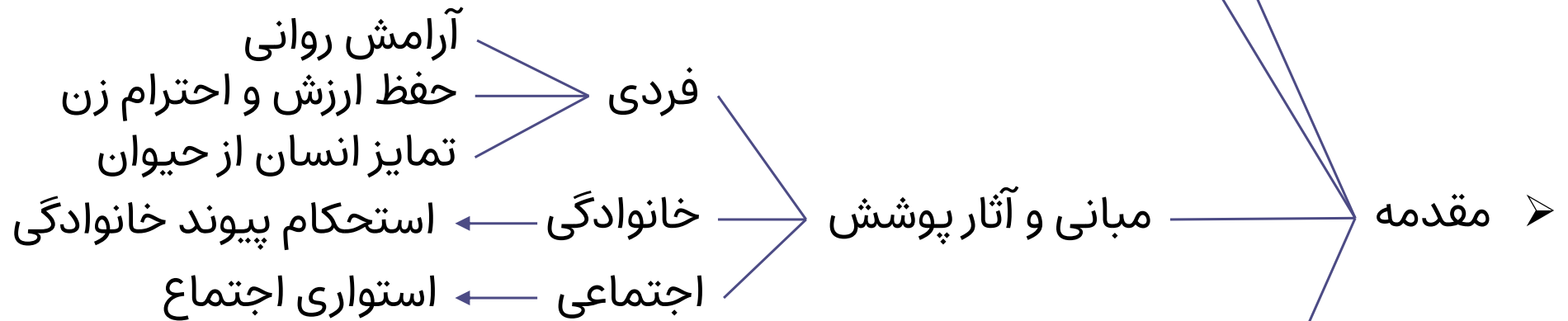
مستنکر شہید
استاد
موتی صنی
مظہر

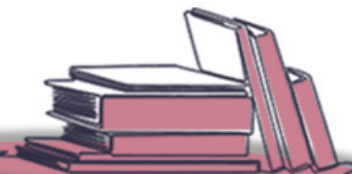
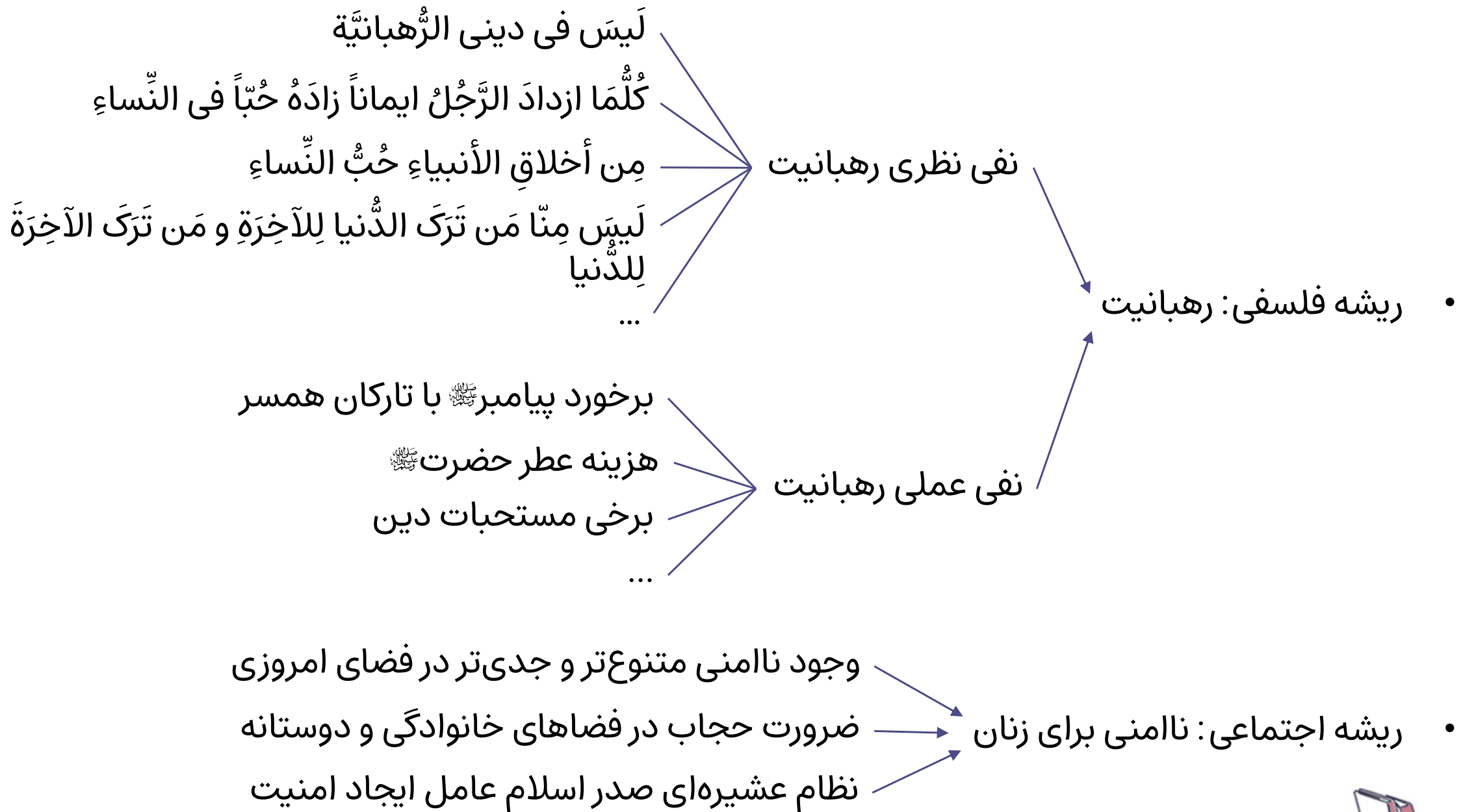
مسئلہ حجاب

عبارت صحیح: ستر نه حجاب

فلسفه پوشش ← یکسان سازی مقام تعامل دو جنس

- ریشه اقتصادی: استثمار زن
 - عدم تلازم حجاب و حبس زن در خانه
 - پیوند عاطفی زوجین مانع ایجاد فضای استثمار
 - عدم وجود تکلیف اقتصادی برای زن
 - وجود استقلال اقتصادی زن در اسلام

- ریشه روانی: ایام خاص زنان
 - عدم اعتقاد و توصیه اسلام به عزلت در این ایام
 - نسبت زمانی ایام خاص و غیرخاص و تعیین غالب و مغلوب
 - عدم اختصاص حجاب به زنان در ایام خاص

- ریشه اخلاقی: حسادت مردانه
 - مذمت شدید حسد در ادبیات دین
 - خلط حسد و غیرت علی‌رغم تفاوت دو نهاد
 - اطلاق حکم حجاب در مورد همه زنان

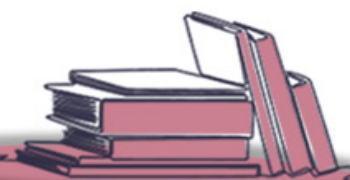
- عدم وجود ریشه منطقی برای حجاب
 - نفی ریشه‌های غیرمنطقی برای حجاب در ادبیات دین
 - تبیین مبانی، آثار و فلسفه قابل دفاع پوشش در ادبیات دین

- حجاب مزیل آزادی زن
 - خلط در معنا و مفهوم آزادی
 - عدم ارتباط مستقیم بین آزادی و حجاب
 - عدم اختصاص حجاب به زنان
 - قبول محدودیت برای آزادی بیشتر
 - حجاب عامل تأمین آزادی

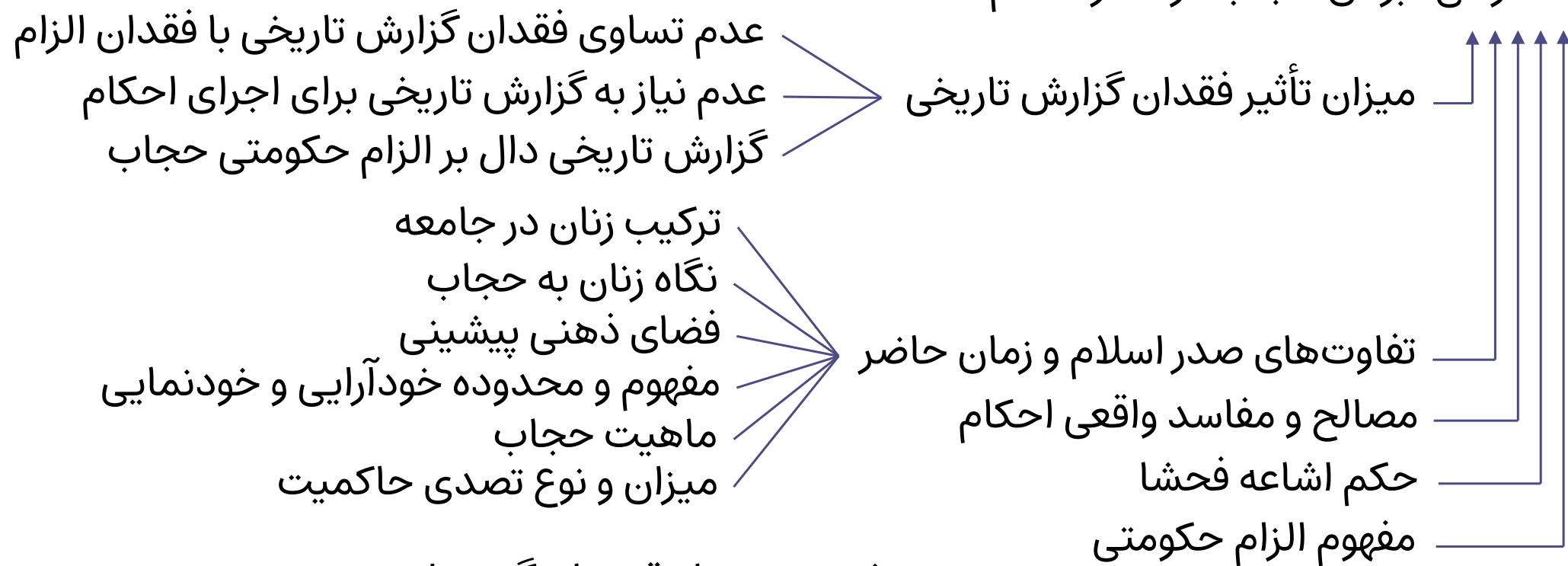
- حجاب مانع فعالیت زن
 - مفهوم واقعی فعالیت
 - عدم وجود ارتباط مستقیم میان فعالیت و حجاب
 - بحث از حجاب یعنی پذیرش اصل فعالیت زن
 - تأثیر بی‌حجابی در رکود فعالیت‌ها
 - عدم انحصار فعالیت در نوع مادی و مستقیم آن

- حجاب امری فردی و جزء حریم خصوصی

- معنا و اثر تفکیک
- اجتماعی و عمومی بودن حجاب
- اطلاق یا تقیید حریم خصوصی
- خلط عفاف با حجاب
- حوزه تأثیرگذاری
- واقعی یا سلیقه‌ای بودن حجاب
- برخورد با حجاب در غرب

• الزامی نبودن حجاب در صدر اسلام

• توسعه جوامع غربی بدون حجاب

ریشه توسعه یا عقب ماندگی جوامع
گزاره‌های مورد مقایسه
معنای توسعه و پیشرفت

• حجاب الزامی غیرمسلمانان در ایران

عدم اختصاص حجاب به مسلمانان
تفاوت الزام به حجاب با الزام به عدم آن
تفاوت در مبانی
حجاب به عنوان قانون
حرمت تظاهر به منکر
بی‌حجابی غیرمسلمانان در صدر اسلام

➤ حدود پوشش

• نقد دلایل مخالفان باز بودن وجه و کفین

○ حرام بودن پوشاندن صورت زن در احرام و در نتیجه واجب بودن پوشاندن آن در غیر احرام

آیا هر کاری در احرام حرام است در غیر احرام واجب است؟!

عدم انحصار احکام در واجب و حرام و وجود احکام مستحب، مکروه و یا مباح

○ سیره مسلمین مبنی بر پوشاندن وجه و کفین زنان

مستمر نبودن این سیره

حجیت سیره در صورت اتخاذ از سیره معصوم

در صورت وجود چنین سیره‌ای حداکثر ایجاد ارجحیت، نه وجوب

○ اولی بودن پوشاندن صورت بر سایر اعضا به علت فتنه‌انگیزی بیشتر

لزوم اثبات این ادعا

عدم جایگاه قیاس اولویت در مقابل منصوصات شرعی

اقتضائی بودن این مباح به علت ریشه آن در ایجاد عسر و حرج

لزوم حجاب نسبت به محارم در صورت وجود ملاک فتنه‌انگیزی

○ روایت سؤال زن از پیامبر ﷺ و برخورد حضرت ﷺ با ابن عباس

آلوده بودن این نگاه
عدم نهی حضرت ﷺ از باز بودن چهره و برخورد با فضل، نه با زن
دیدن چهره زن توسط حضرت ﷺ و تذکر به وی

○ جایز بودن نگاه در خواستگاری و در نتیجه لزوم پوشاندن وجه و کفین در غیر آن توسط زن

وجود احکام خاص خواستگاری
تفاوت نگاه خواستگار
بحث درباره نگاه مرد به زن، نه پوشش زن در مقابل مردان

○ آیه جلاباب: يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِیْهِنَّ (۵۹ احزاب) ← نزدیک ساختن کنایه از پوشاندن

عدم تعبیر هیچ مفسر یا فقیهی به صورت فوق

عدم اشاره به پوشاندن وجه و کفین در آیه ۳۱ سوره نور در مقام بیان حد حجاب

• استدلالات تکمیلی

روایات متعدد دال بر جواز گشودن وجه و کفین

➤ تکمله: رابطه عفاف و حجاب

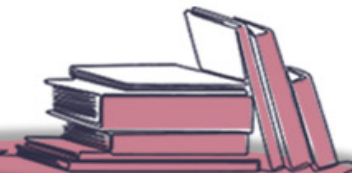
• مصادیق عفاف

- ۱- حجاب
- قُلْ لِلزَّوْجِکَ وَبَنَاتِکَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِینَ یُدْنِینَ عَلَیْہِنَّ مِنْ جَلَابِیْہِنَّ (۵۹ احزاب)
- وَلِیُضْرِبْنَ بِخُمُرِہِنَّ عَلَی جُیُوبِہِنَّ (۳۱ نور)
- وَلَا یُذِیْنَنَّ زِینَتَہُنَّ إِلَّا مَا ظَہَرَ مِنْہَا (۳۱ نور)

حد حجاب: وجه و کفین + عدم مفسده
دقت در پوشش در منزل، عروسی و...
حجاب و حجاب برتر
اهمیت حد حجاب و موی زن
رنگ حجاب

- ۲- نگاه کردن
- قُلْ لِلْمُؤْمِنِینَ یَغْضُوا مِنْ أَبْصَارِہُمْ (۳۰ نور)
- قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ یَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِہِنَّ (۳۱ نور)
- اشتراک حکم میان مرد و زن
تفاوت غض بصر با غمض عین
خودداری از افراط و تفریط

- ۳- راه رفتن
- وَلَا یُضْرِبْنَ بِأَرْجُلِہِنَّ لِیُعْلَمَ مَا یُخْفِینَ مِنْ زِینَتِہِنَّ (۳۱ نور)
- ۴- حرف زدن
- فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِیْ فِی قَلْبِہِ مَرَضٌ (۳۲ احزاب)
- ۵- آرایش کردن
- وَلَا تَبْرَجْنَ تَبْرَجَ الْجَاهِلِیَّةِ الْأُولَى (۳۳ احزاب)

• استثنائات بحث حجاب

